В. В. Вінічук
Дипломатична академія України при Міністерстві закордонних справ України

Система мовної підготовки фахівців у сфері зовнішньої політики і міжнародних відносин*

У статті розглядаються досвід і вимоги до мовної підготовки дипломатів Канади. Аналізуються розподіл мов на категорії за складністю для вивчення, кількість навчального часу, що виділяється на вивчення іноземної мови відповідно до рівня складності, вимоги до рівня сформованості комунікативної компетенції в говорінні та читанні. З'ясовуються можливості застосування канадського досвіду при підготовці українських дипломатів.
***Ключові слова**: професійно орієнтована мовна підготовка, дистанційне навчання, занурення, компетенція в читанні, компетенція в говорінні, дипломатична місія, фахівець-міжнародник, цільова мова.*

В статье рассматриваются опыт и требования к языковой подготовке дипломатов Канады. Анализируются распределение языков на категории по сложности для изучения, количество учебного времени, которое выделяется на изучение иностранного языка в зависимости от уровня сложности, требования к уровню сформированности коммуникативной компетенции в говорении и чтении. Выясняются возможности использования канадского опыта при подготовке украинских дипломатов.
***Ключевые слова**: профессионально ориентированная языковая подготовка, дистанционное обучение, погружение, компетенция в чтении, компетенция в говорении, дипломатическая миссия, специалист-международник, изучаемый язык.*

The article considers the experience of the foreign language training of the diplomats in Canada and requirements to the level of their foreign language. The distribution of the languages according to the level of difficulty and time for learning each language have been analyzed. The possibilities to adjust the Canadian experience to the training of Ukrainian diplomats have been stipulated.
***Key words**: proficiency-oriented language training, distance learning, immersion, competence in reading, competence in speaking, diplomatic mission, international affairs expert, target language.*

Питанням підготовки фахівців у сфері міжнародних відносин та зовнішньої політики в усіх країнах приділялася велика увага впродовж усієї історії існування такого феномена як держава. Незважаючи на те, що Україна є відносно молодою державою, практика підготовки власне українських дипломатичних кадрів, за свідченнями істориків на основі архівних документів, сягає початку минулого сторіччя [1, с.66-71]. У різні часи уряди країн неоднозначно підходили до основного переліку кваліфікаційних характеристик дипломата, особливо стосовно необхідності та рівня володіння іноземними мовами [5, с. 310-325]. Наразі досконале знання принаймні однієї іноземної мови, а краще декількох, продиктоване умовами професійної реалізації фахівців-міжнародників у глобальному середовищі та вимогами до кваліфікаційної підготовки дипломатичних кадрів в Україні [4]. Це, у свою чергу, вимагає від викладачів іноземних мов ВНЗ України, які готують майбутніх фахівців у сфері зовнішньої політики та міжнародних відносин, переглянути методичні засади мовної підготовки і розробляти такі методики, які дали б можливість найкращим чином підготувати майбутніх дипломатів до виконання ними своїх функціональних обов'язків на високому професійному рівні з мінімальною затратою часу, зусиль та коштів на здійснення такої підготовки. У цьому сенсі важливим є аналіз та систематизація здобутків у сфері професійно орієнтованої мовної підготовки навчальних установ з підготовки дипломатичних кадрів у різних країнах. Дослідно-пошукова робота у цьому напрямі постійно проводиться у Дипломатичній академії України при МЗС України [2 с.10-15], викладачі кафедри іноземних мов якої мали можливість познайомитися з основними методичними засадами і практичними досягненнями підготовки дипломатів у Центрі іноземних мов Канадського інституту закордонної служби (ЦІМ КІЗС).

Метою статті є проаналізувати досвід підготовки фахівців у сфері зовнішньої політики та міжнародних відносин ЦІМ КІЗС і з'ясувати, які з методичних та організаційних підходів до навчання іноземної мови представників зовнішньополітичного відомства Канади можуть бути ефективно застосовані для професійно орієнтованої мовної підготовки українських дипломатів.

Однією з ключових компетенцій фахівців з міжнародних відносин і зовнішньої політики Канади вважається володіння ними на досить високому рівні мовою країни майбутнього призначення. В результаті проведених у цій країні досліджень було з'ясовано, що дипломат не може кваліфіковано виконувати свої функціональні обов'язки у країні перебування, не володіючи мовою країни перебування. Внаслідок цього величезна увага при підготовці дипломатів приділяється саме вивченню ними мови майбутньої країни перебування. Мовна підготовка і тестування на рівень володіння іноземною мовою дипломатичних кадрів та співробітників інших міні-

* На основі досвіду Центру іноземних мов Канадського інституту закордонної служби.

терств і відомств, сфера діяльності яких тісно пов'язана з зовнішньою політикою і міжнародними відносинами, здійснюється ЦІМ КІЗС як на території Канади, безпосередньо у мовному центрі інституту, і дистанційно по всій території країни, так і в закордонних офісах шляхом широкого використання можливостей дистанційного навчання і залучення викладачів країни перебування. Заняття у Центрі проходять з відривом від виробництва протягом повного робочого дня (6 годин) з невеликою перервою між ранковими та денними лекціями.

Оскільки функціональні обов'язки дипломатів включають низку різноманітних обов'язків і завдань, що потребують різного рівня володіння іноземною мовою, мовна підготовка здійснюється диференційовано, в залежності від кваліфікаційних потреб. В результаті цього було розроблено декілька програм підготовки, що дозволяє досить гнучко підходити до проблеми вивчення іноземних мов працівниками зовнішньополітичного відомства та членами їх сімей.

Навчання мови проводиться за наступними основними напрямами:

■ **Програма на здобуття просунутого рівня володіння іноземною мовою для професійного вжитку** спрямована на тих слухачів, майбутня посада яких передбачає високий рівень володіння мовою країни перебування. Термін навчання може тривати від 7,5 місяців до 2 років в залежності від рівня складності виучуваної мови та базового рівня володіння слухачем іноземною мовою. Програма супроводжується закордонним мовним стажуванням терміном від декількох тижнів до декількох місяців. Інколи у програмах стажування беруть участь і дружини/чоловіки дипломатів, за умови, що вони теж проходять мовну підготовку за вказаною програмою. Заняття у Центрі проходять з відривом від виробництва протягом повного робочого дня (6 годин) з невеликою перервою між ранковими і денними лекціями. Програма передбачає також проведення культурних заходів та короткотермінові занурення у мовне середовище на території Канади.

■ **Програма підтримання наявного рівня володіння іноземною мовою**, метою якої є надати можливість співробітникам державних установ і дипломатичних місій підтримувати відповідний рівень володіння іноземною мовою, яка не використовується активно, з огляду на майбутнє призначення. Програма має три рівні: початковий, середній, просунутий. Обсяг навчального часу — 2 години на тиждень протягом двох сесій по 13 тижнів кожна. Програма розрахована на три рівні володіння (початковий, середній та просунутий) і представлена арабською, німецькою, іспанською, португальською, російською, японською мовами та мандаринським діалектом китайської мови.

■ **Програма вивчення іноземної мови під час роботи в дипломатичній місії за кордоном.** Ця програма була започаткована у 2008 році і спрямована на співробітників посольств, сфера діяльності яких пов'язана з необхідністю використання іноземної мови, але які не мають відповідного рівня володіння цією мовою (як правило – мови країни перебування). Зазвичай програма передбачає дистанційне навчання або залучення викладачів — резидентів країни перебування. Пріоритет у можливості вдосконалити володіння мовою надається тим співробітникам, які нещодавно приїхали до країни, приступили до виконання своїх обов'язків і мають попереду більше половини часу, який заплановано на їх перебування за кордоном.

■ **Програма мовної підготовки напередодні закордонного відрядження**, метою якої є забезпечити рівень володіння мовою, достатній для щоденного вжитку в усному спілкуванні у країні перебування. Цільовою аудиторією є персонал посольств, який матиме обмежені мовні контакти у країні перебування, та члени сімей персоналу дипломатичних представництв. Програма спрямована на здобуття такого рівня іноземної мови, який дасть можливість висловлюватися в межах основних соціально-побутових ситуацій, вести розмови на побутові теми, в межах ситуацій "виживання" та адекватно використовувати мовні вміння і навички у випадку виникнення надзвичайних ситуацій. Термін навчання – 6 годин на день, 5 днів на тиждень. В залежності від рівня складності мови навчання займає від чотирьох тижнів до трьох місяців. Заняття проходять у групах до восьми осіб і передбачають аудиторну, позааудиторну — самостійну роботу і широке використання мультимедійних засобів [3].

Крім вищезазначених напрямів мовної підготовки дипломатів і членів їх сімей, є й інші програми, що мають більш вузькі цілі. Так, існує короткотермінова програма (від двох тижнів до чотирьох місяців), розрахована на потреби тих держслужбовців, рівень володіння іноземною мовою яких не відповідає кваліфікаційним характеристикам посади, яку вони обіймають або на яку призначені. Іншою метою такої програми є заохочення професійного зростання фахівців, що спеціалізуються на окремих країнах. Ще одна програма розрахована на підготовку дипломатичних кадрів з високим рівнем володіння мовою, що надасть їм можливість вільно спілкуватися з резидентами країни перебування, здійснювати стратегічну політику Канади у країні перебування, передавати повідомлення уряду Канади уряду та установам країни перебування, сприяти розв'язанню важливих зовнішньополітичних проблем, використовуючи мову країни перебування. Базовий рівень мови слухачів за цією програмою повинен бути не нижче «просунутого» (Advanced). Термін навчання – від шести до дев'яти місяців. Навчання проходить за кордоном, у країні, де цільова мова є широковживаною, найчастіше – державною мовою. За потреби навчання може проводитися і на території самої Канади. Програма включає в себе також практикуми зі спілкування, проведення презентацій та участь у переговорах.

У Канадському інституті закордонної служби вивчаються дев'ять основних мов і додатково близько сорока іноземних мов за замовленням державних установ, сфера діяльності яких тісно пов'язана із зовнішньою політикою та міжнародними відносинами.

Термін вивчення іноземної мови може складати від семи з половиною місяців до двох років у залежності від складності виучуваної мови. Усі мови, які вивчаються у Канадському інституті закордонної служби, поділено на п'ять рівнів складності (див. таблицю 1) [3].

Таблиця 1.

Розподіл кількості часу на вивчення мови в залежності від рівня складності мови

Перелік мов у відповідності до складності оволодіння	Кількість часу, що необхідна для оволодіння мовою на елементарному рівні	Кількість часу, що необхідна для оволодіння мовою на середньому рівні	Кількість часу, що необхідна для оволодіння мовою на просунутому рівні
Перший рівень складності: італійська, португальська, іспанська, датська, норвезька, швецька, креольська, голландська	120 годин / 1 місяць	480 годин / 4 місяці	900 годин / 7,5 місяців
Другий рівень складності: індонезійська, суахілі, німецька, малайська	180 годин / 1.5 місяці	480 годин / 4 місяці	1080 годин / 9 місяців 1200 годин / 10 місяців для німецької мови
Третій рівень складності: хорватська, фарсі, фінська, грецька, іврит, гінді, угорська, польська, російська, сербська, чеська, турецька, українська, в'єтнамська	360 годин / 3 місяці	600 годин / 5 місяців	1320 годин / 11 місяців
Четвертий рівень складності: арабська, корейська, мандаринський діалект китайської мови, кантонський діалект китайської мови	480 годин / 4 місяці	1440 годин / 12 місяців	2400 годин / 20 місяців
П'ятий рівень складності: японська	480 годин / 4 місяці	1440 годин / 12 місяців	2640 годин / 22 місяці

Такий розподіл мов на рівні за складністю в їх опануванні, з нашої точки зору, є правомірним і досить раціональним, оскільки таким чином враховано, з одного боку, час та фінансові витрати на мовну підготовку кожного фахівця для оволодіння ним іноземною мовою у тому обсязі, який передбачено кваліфікаційними характеристиками посади, яку він обійматиме у майбутньому, а отже можна чітко сказати, коли слухач зможе приступити до виконання своїх службових обов'язків, а з іншого боку, враховуються матеріальні витрати на мовну підготовку кожного держслужбовця.

В залежності від базового рівня володіння слухачем іноземною мовою, який визначається незалежними текстологами Центру іноземних мов Канадського інституту закордонної служби, для тих слухачів, майбутня посада яких вимагає глибокого володіння мовою країни перебування, термін навчання може складати від семи з половиною місяців до двох років. Чітка і прозора програма курсу мовної підготовки з кожної мови (в Українській системі освіти їх еквівалентом є календарно-тематичні плани) та високий ступінь валідності результатів тестування дозволяють гнучко скорегувати навчальний процес для кожного слухача. Приміром, якщо група складається зі слухачів, які ніколи не вчили мову («нульовий» початковий рівень), то слухач, який має елементарний рівень володіння мовою, може приєднатися на будь-якому етапі (наприклад, з третього чи п'ятого тижня). Звичайно ж, момент приєднання до групи кожного із слухачів вирішують викладачі з огляду на результати тестувань та навчальну програму. У випадку хвороби слухача або термінового короткочасного відрядження складається індивідуальний графік, за яким слухач повинен надолужити той матеріал, який за цей час пройшла група. До того ж навчання може проходити у режимі on-line з використанням сучасних можливостей дистанційного навчання.

Основною метою мовної підготовки фахівців у сфері зовнішньої політики і міжнародних відносин є досягнення слухачами такого рівня володіння мовою, який дає можливість легко адаптуватися до проживання у країні перебування, ефективно виконувати свої функціональні обов'язки, що передбачає опанування відповідними знаннями та формування навичок і вмінь у видах мовленнєвої діяльності. Варто зазначити, що акцент у цьому контексті робиться на усне діалогічне і монологічне мовлення та читання, які і є метою навчання. Письмо виступає лише засобом навчання, а не метою, тому і в процесі навчання, і під час тестування рівня володіння мовою основну увагу сконцентровано саме на усному мовленні і читанні. Основні вимоги до сформованості навичок у говорінні та читанні у відповідності з рівнями володіння іноземною мовою відповідно до вимог ЦІМ КІЗС представлено у таблицях 2 і 3 [3].

Таблиця 2.

Вимоги до рівня сформованості мовно-комунікативної компетенції (МКК) у говорінні

Рівень сформованості МКК у говорінні	Основні критерії	Рівень сформованості МКК у говорінні	Основні критерії
Вільне володіння: рівні 4 і 5	Здатність вільно і грамотно використовувати мову для задоволення професійних потреб будь-якого рівня. Вільне використання мови для задоволення усіх функціональних потреб. Здатність підбирати відповідні мовні засоби з огляду на цільову аудиторію та глибоко обговорювати загальні або незнайомі теми. Висловлювання здебільшого граматично правильні, має місце використання великого словникового запасу з уживанням ідіом. Розуміння усіх форм і стилів мовлення з глибоким відчуттям соціокультурних особливостей.		плавно висловлюватися у межах конкретних тем, наводити факти, невимушено спілкуватися у межах тем суспільного характеру та особистих інтересів з використанням загальновживаної лексики, вільно поєднуючи кілька речень у понадфразові єдності за допомогою відповідних зв'язок. Здатність висловлюватися у формі оповіді й опису з використанням основних граматичних конструкцій для позначення часових співвідношень. Здатність зрозуміти основну ідею та більшу частину детальної інформації з широкого кола тем і дискурсу, що стосується різних часових меж або аспектів. У спілкуванні може бути добре зрозумілим для носіїв мови.
Просунутий: рівні 3 і 3+	Здатність висловлюватися з достатнім рівнем структурованості мови, зв'язності та словникового запасу, для того щоб брати активну участь у більшості розмов офіційного і неофіційного характеру в межах повсякденної, соціальної та професійної тематики. Здатність практично повного розуміння почутого. Вільне й невимушене обговорення абстрактних питань і питань, що входять до сфери особистих інтересів та компетенції. Здатність висловлюватися на підтримку точки зору і висувати гіпотези. Здатність висувати добре структуровані й чіткі аргументи. Інтерференція рідної мови мовця (у вимові, граматиці та використанні лексичних одиниць) і допущені при висловлюванні помилки не впливають на розуміння висловлювання слухачами та комунікативний процес у цілому.	**Елементарний:** рівні 1 і 1+	Здатність висловитися у межах комунікативних ситуацій етикетного характеру та підтримувати розмову у простих ситуаціях із знайомих тем повсякденного та професійного контексту. Здатність поставити просте запитання і дати відповідь на запитання, підтримати нескладну розмову в межах тем, що охоплюють сфери найважливіших потреб людини. Висловлювання на рівні речень з великою кількістю пауз для пошуку необхідного слова. Розуміння висловлювань з обмеженої кількості тем на рівні речення, але розуміння є нерівномірним. У спілкуванні може бути зрозумілим для носіїв мови, що мають досвід спілкування з іноземцями.
Середній: рівні 2 і 2+	Здатність задовольнити найважливіші соціальні потреби і потреби професійної сфери. Здатність досить впевнено, але не завжди точно, виконувати складні завдання, легко і	**Початковий:** рівні 0 і 0+	Знання мови обмежується невеликою кількістю слів і виразів, що вживаються окремо, у незв'язному мовленні.

Таблиця 3.

Вимоги до рівня сформованості МКК у читанні

Рівень сформованості МКК у читанні	Основні критерії	Рівень сформованості МКК у читанні	Основні критерії
Вільне володіння: рівні 4, 4+ і 5	Здатність вільно і правильно читати й розуміти будь-які професійні тексти різного стилю і форми. Здатність читати не залежить від предметного змісту тексту. Здатність читати складні тексти, розуміти культурні й соціолінгвістичні стандарти, слідкувати за непередбачуваним поворотом думки. Здатність читати тексти з непередбачуваною або незвичною текстовою організацією у великому обсязі різноманітних матеріалів. Здатність розуміти більшу частину нюансів і тонкощів, намірів та манери автора. Однак, розуміння може бути обмежене культурною базою читача і недостатнім рівнем спеціальних знань.	**Просунутий високий:** рівень 3+	Здатність розуміти велику кількість професійних текстів різного стилю і форми. Здатність співвідносити різну інформацію, здогадуватися про прихований зміст, давати інтерпретацію намірів автора у текстах, що мають загально інформативний характер та у професійних текстах. Здатність розуміти велику кількість риторичних засобів (перифраз, припущення тощо). Здатність вільно читати, розуміти й усвідомлювати сучасні пояснювальні, технічні та художні тексти. Можуть бути труднощі при розумінні текстів зі складною організаційною структурою. Здатність розуміти майже весь обсяг загальних матеріалів, пов'язаних зі сферою професійних інтересів. Неправильне читання трапляється рідко. Можуть виникати труднощі

Рівень сформованості МКК у читанні	Основні критерії	Рівень сформованості МКК у читанні	Основні критерії
	при розумінні технічних матеріалів поза межами професійних інтересів читача, рідковживаних лексичних одиниць, ідіоматичних виразів, виразів, що несуть додаткове конотативне значення. Можливе неправильне прочитання і тлумачення з контексту понять, що мають велику кількість значень.		цифічної інформації, але можуть виникнути проблеми зі смисловими і тематичними зв'язками, маркерами для позначення протилежності тощо. Здатність використовувати контекст і особистий лексичний запас для розуміння та перекладу тексту, але інколи може бути наявне неправильне тлумачення або розуміння.
Просунутий: рівень 3	Здатність читати у нормальному темпі з майже повним розумінням різноманітних автентичних прозових професійних текстів з незнайомої тематики. Здатність читати тексти, що мають загально інформативний характер, навіть з незнайомої тематики. Загальна здатність читати «між рядками», однак є вірогідність, що буде пропущено деякі нюанси і тонкощі.	**Елементарний високий:** рівень1+	Рівень, достатній для розуміння простих друкованих текстів соціально-інформаційного дискурсу. Здатність читати прозові тексти, що включають основну практично значущу інформацію (оголошення про події, заголовки, біографічні дані, оповіді про події тощо). Здатність здогадуватися про значення незнайомих слів з контексту. Здатність читати й розуміти прості тексти, що вміщують соціально важливу інформацію, таку як біографічні дані, опис подій та нескладні заголовки в газетах.
Середній високий: рівень 2+	Рівень, достатній для розуміння значної частини фактичної інформації нетехнічної прози, а також обговорення конкретних тем, пов'язаних зі сферою професійних інтересів. Здатність розуміти значну частину фактичної інформації із загальної тематики та обговорення конкретних тем, пов'язаних зі сферою професійних інтересів. Здатність читати велику кількість автентичних матеріалів з низки незнайомих читачеві тем, включаючи матеріали, пов'язані зі сферою професійних та особистих інтересів. Здатність розуміти велику кількість соціолінгвістичних і культурних еталонів. Однак є вірогідність, що буде пропущено деякі нюанси та тонкощі. Коректний переклад високочастотних мовних одиниць і конструкцій, але часто некоректне тлумачення структур, що рідко вживаються, або складних конструкцій. Пропускається структурний підтекст.	**Елементарний:** рівень 1	Рівень, достатній для розуміння при читанні простих зв'язних друкованих текстів. Здатність визначити основний зміст простих текстів зі знайомими та спільнокореневими словами, але без повного розуміння тексту. Здатність читати прості описи місцевості, речей, суспільних подій, наприклад на рівні спрощеної інформації для туристів. Здатність зрозуміти головну ідею та визначити основні положення у більш складних текстах професійного спрямування.
Середній: рівень 2	Рівень, достатній для читання простих аутентичних письмових матеріалів у формі друкованих текстів з тематики, знайомої читачеві. Здатність визначити і зрозуміти основні ідеї у більшості простих текстів, за винятком тих, які належать до незнайомої читачеві сфери або мають вищий рівень складності. Однак читачі, які мають професійні знання з тематики тексту, здатні реферувати текст. Здатність сканувати текст з метою пошуку спе-	**Початковий високий:** рівень 0+	Здатність розпізнавати високочастотні елементи на рівні складів або знакову систему (ієрогліфи, букви тощо). Здатність читати (але не завжди правильно перекладати і пояснювати)дещо або все з наступного: числівники, окремі слова і словосполучення, наголос, написи на магазинах, установах тощо. Відсутня спроможність зрозуміти зв'язний текст. Зазвичай неправильна інтерпретація основних структурних елементів. Здатність розпізнавати окремі словосполучення або речення.
		Початковий: рівень 0	Цей рівень вказує на здатність ідентифікувати окремі слова. Здатність читати іноземною мовою практично відсутня.

Важливим складником актуалізації набутих МКК з іноземної мови є проведення культурних заходів з ефектом занурення у мовне середовище на території Канади і стажування у країні виучуваної мови протягом досить тривалого часу (4-7 тижнів).

Культурні позаурочні заходи є невід'ємною складовою частиною мовної підготовки і проводяться регулярно і чітко корелюються з тематикою навчальної програми. Мета таких заходів – актуалізувати набуті знання і навички в реальних ситуаціях спілкування. В умовах Канади така практика є цілком можливою і виправданою, оскільки наявні в цій країні осередки представників національних меншин, що досить щільно згуртовані, мають свої національні культурні центри, магазини, ресторани, бібліотеки, музеї, університети тощо, є, по суті, невеликою копією спільноти, яка існує у майбутній країні перебування. Такі заходи можуть бути розраховані на декілька годин, один день або декілька днів і проводяться за межами навчального центру і фінансуються державою. Вони обов'язково пов'язані з тією темою, яка опрацьовується в аудиторії. Так, наприклад, при виучуванні теми «Їжа» слухачам пропонується безпосередньо із Центру зателефонувати у найближчий національний ресторан і виучуваною мовою забронювати столик і з'ясувати меню, інший слухач може зателефонувати, щоб перенести замовлення, скасувати його тощо. Наступним етапом є похід усією групою у цей ресторан, під час якого слухачі спілкуються з офіці-

антами, обговорюють меню, спосіб приготування, вчаться вирішувати непорозуміння з адміністратором тощо. Останнім етапом є обговорення проведеного заходу в аудиторії, з'ясування переваг, недоліків, участі кожного у процесі спілкування. Серед таких заходів є також організація проживання слухачів протягом певного часу в родині, для якої виучувана мова є рідною, на території Канадю. Іншим варіантом є виїзні заходи, які проводяться у замкненому просторі (наприклад, заміський готель, офіс установи тощо) із запрошенням фахівців з тематики заходу, що спілкуються виключно виучуваною мовою. Такі заходи передбачають як офіційне спілкування (лекції, презентації, доповіді, кейси, ділові ігри тощо, в яких беруть участь як запрошені гості, так і слухачі), так і неофіційне, кулуарне спілкування, умови для практики в якому дуже важко створити в аудиторії. Головною умовою є використання в межах заходу лише виучуваної іноземної мови, що є стимулом до вдосконалення набутих МКК в говорінні. Водночас таку практику можна розглядати і як важливий мотиваційний фактор, що, з одного боку, стимулює слухачів до більш глибокого вивчення кожної теми і прагнення якнайглибше опанувати мовний компонент, а з іншого – дає можливість відчути свої успіхи у спілкуванні іноземною мовою. Тут же можна говорити і про досвід міжкультурного спілкування, великі можливості для розвитку міжкультурної сенсибілізації та соціокультурної компетенції слухачів, що, у свою чергу, є одним із складників фахової компетенції спеціалістів у сфері зовнішньої політики і міжнародних відносин.

Вивчення іноземних мов у ЦІМ КІЗС має досить інтенсивний характер і передбачає 6 аудиторних годин та півтори години самостійної роботи з можливістю надання консультативних порад з боку викладача щоденно. У разі досягнення рівня 2 (див. таблиці 2 і 3) слухачі мають 5 аудиторних годин та одну годину самостійної роботи. Отже протягом усього дня слухачі користуються переважно виучуваною іноземною мовою, що позитивно впливає на результат і дає можливість значно скоротити загальну кількість часу на вивчення мови. Іншим позитивним фактором, на нашу думку, є те, що домашні завдання носять переважно індивідуальний характер, що дозволяє досягти максимальної ефективності кожного слухача і групи в цілому. Варто зазначити, що такий підхід дозволяє кожному слухачу більше уваги приділити саме проблемним аспектам у вивченні мови. Звичайно, з огляду на індивідуально-психологічні характеристики особливості сприйняття інформації, професійний та особистий досвід у кожного різні. Але, як виявилося, незважаючи на те, що за таких умов кожен має можливість опановувати мову у своєму власному темпі, загальний рівень групи залишається практично однорідним, а темп просування досить високим, що, на нашу думку, є найкращим доказом ефективності такого підходу.

Процес навчання координується, з одного боку, викладачами-мовниками, а з другого – методичним радником, обов'язком якого є загальна координація навчального процесу кожного слухача і групи в цілому, вирішення адміністративних питань, організація іспитів/тестувань, допомога тим слухачам, які не встигають повністю опанувати виучуваний матеріал (методист встановлює причини того, що слухач не встигає, і в залежності від цього складає графік заходів, спрямованих на подолання труднощів – додаткові заняття, дистанційне навчання тощо). Серед інших обов'язків методист контролює відвідування, проводить співбесіди з викладачами і слухачами, вирішує спірні питання і конфліктні ситуації, складає індивідуальний графік навчання слухачів, які досягли рівня 2, організує розробку методичних матеріалів та організує культурні заходи і стажування за кордоном.

Описані вище підходи, критерії і методичні засади спонукають до перегляду професійно орієнтованої мовної підготовки майбутніх фахівців у сфері зовнішньої політики і міжнародних відносин України та, можливо, впровадження найбільш раціональних підходів до навчання іноземної мови у ВНЗ, що готують майбутніх дипломатів. Так, на нашу думку, заслуговують на увагу диференційована кількість годин, які заплановано для вивчення кожної групи мов з метою досягнення відповідного рівня володіння мовою; розробка програми різної складності та, відповідно, різний термін вивчення мови з огляду на кваліфікаційні потреби у рівні володіння іноземною мовою слухачами в майбутньому під час виконання ними своїх функціональних обов'язків; проведення культурних заходів з елементами занурення у мовне середовище з метою актуалізації навичок в усному мовленні; запровадження гнучкої системи щодо можливості приєднатися до групи, яка вивчає мову, в той момент, коли рівень групи і слухача стане однаковим; ширше використання можливості дистанційного навчання; розробка сучасних альтернативних методичних технологій навчання іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гайдуков Л.Ф. Традиції України в підготовці дипломатичних кадрів:діалог з історією. 1918 – 1922 рр. / Л.Ф.Гайдуков // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 1998. – Вип. 1. – С. 66–71.
2. Гуменюк Б.І. Нові підходи в підготовці кадрів у Дипломатичній академії України при МЗС України / Б.І.Гуменюк // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 1998. – Вип. 14. – С. 10—15.
3. Методичні рекомендації Центру іноземних мов Канадського інституту закордонної служби: 2010 р. // Із власного архіву автора.
4. Освітньо-професійна програма підготовки магістра за спеціальністю 8.000006 «Зовнішня політика» специфічних категорій кваліфікації 2419.3 «Радник (органи державної влади)». – К.: МОН України, 2006. – 82 с. – (Галузевий стандарт вищої освіти України).
5. Сакун О.Ф. Дипломатическое ремесло / О.Ф. Сакун. – М.: Междунар. отношения, 2007. – 440 с.